

המעורבות יום הכיפור

אל"ם (מיל') פסח מלובני > לשעבר איש אמ"ן, כיום חוקר צבאות ערב והמעורבות הסובייטית הצבאית במזרח התיכון

רקע

המעורבות הרוסית כיום בסוריה מעלה זיכרונות מימים אחרים, שבהם הייתה מעורבות צבאית משמעותית ביותר של ברית-המועצות בסוריה, בעיקר במלחמת יום הכיפורים. כיום מכוונת המעורבות הצבאית הרוסית נגד אויביו של משטר הבעת' בסוריה, שבראשו עומד הנשיא בשאר אל-אסד: גורמי האופוזיציה השונים - המתונים והקיצוניים כאחד - בהם "הצבא הסורי החופשי", ארגון ג'בהת פתח אל-שאם (בעבר נקרא ג'בהת אל-נצרה) והמדינה האסלאמית (דאעש). בעבר הכוונות היו שונות, כשהסובייטים סייעו למשטר הסורי בראשותו של הנשיא הקודם, חאפז' (נשמע: חאפז') אל-אסד, ולצבא הסורי בהתמודדותו מול ישראל וצבאה, כדי להביסה ולהביא ל"שחרור" רמת הגולן - מטרתם במלחמה שפרצה ב-6 באוקטובר. כל זאת בשיתוף פעולה עם מצרים, בהנהגתו של הנשיא מוחמד אנוור אל-סאדאת. המעורבות הסובייטית לצד הצבא הסורי, באה לידי ביטוי בשני מרכיבים עיקריים: יועצים ומומחים ששירתו ביחידות הצבא הסורי, ויחידות סובייטיות עצמאיות שפעלו על אדמת סוריה והופעלו על-ידי צוותים סובייטיים, בתיאום עם הכוחות הסוריים. כמו כן פעלה בסוריה השייטת הסובייטית שהייתה בים התיכון. אלה פעלו בשני השלבים - שלב שיקום הצבא לאחר מלחמת ששת הימים וההכנות והתכנונים שנעשו לקראת המלחמה הבאה, ושלב המלחמה עצמה, שפרצה ב-6 באוקטובר 1973.

המעורבות באמצעות היועצים והמומחים

היועצים והמומחים הסובייטים פעלו בסוריה לאחר מלחמת ששת הימים כמעט בכל הרמות: החל מייעוץ לשר ההגנה ולרמטכ"ל ועד רמת הגדודים בכוחות היבשה, וביחידות המקבילות להם בזרועות האוויר והים. הם שירתו בכל יחידות הצבא, וסייעו למפקדים הסורים בעניינים שונים באופן שוטף, וכן במגוון פעילויות שהיו קשורות לשיקום הצבא הסורי. בשלב הראשון התמקד הסיוע בקליטת האמל"ח והציוד החדשים שהגיעו לצבא הסורי מברית-המועצות, ובהדרכת כוח האדם הסורי בהפעלתם הנכונה, בתחזוקתם השוטפת ובשמירה על כשירותם בזרועות השונות. בשלב השני עסקו היועצים בהכשרת הכוחות הלחימה על-פי עקרונות תורת הלחימה הסובייטית, באימונים ובתרגילים השונים שנערכו במהלך השנים, וכן בסיוע לצבא הסורי בתכנון מבצעים הגנתיים והתקפיים ובניהולם. פעילויות אלה היוו סיוע ישיר לצבא הסורי בהכנותיו בכל זרועותיו לקראת המלחמה ב-1973. כל

על אף שהמלחמות במזרח-התיכון נתפסו בעיני הסובייטים כמלחמות מקומיות, הם השקיעו מאמצים רבים בסיוע לצבאות מצרים וסוריה בהכנות לקראתן. על-פי ראייתם תוצאות המלחמות האלה הוכיחו את תרומתם הרבה גם בשיקומם לאחריהן ובהכנתם למלחמה הבאה

הסובייטית במלחמת יום בחזית הסורית

אלה הביאו לכך שהסגל הסובייטי של יועצים ומומחים, היה מודע לכל מה שמתרחש בצבא הסורי, לכל הפעולות שנעשו בו, ולכל ההחלטות שהתקבלו, והם העבירו את דיווחיהם השוטפים לצמרת הצבאית במוסקווה.

הסובייטים היו מעורבים בשני הצבאות - המצרי והסורי - בכמה היבטים:

א. היועצים הסובייטים שפעלו בצבא הסורי, ועקבו אחר התקדמותו, וכך גם הצמרת הצבאית במוסקווה, בין היתר שר ההגנה, המרשל אנדריי אנטונוביץ' גרצ'קו, התרשמו לטובה בשנים שקדמו למלחמה ב־1973 מן השיפורים שחלו בו מאז המלחמה ב־1967. הם התרשמו במיוחד מביצועי כוחותיו במלחמת ההתשה בחזית הגולן, וכן מתפקודו ברמת המפקדה הכללית.³

ב. הסובייטים חתמו על עסקאות נשק חדשות עם סוריה, בעקבות ביקוריו של הנשיא אסד במוסקווה ביולי 1972 ובמאי 1973. אלה הביאו להזרמת מערכות לחימה חדשות ומגוונות לצבא הסורי, ולגידול משמעותי בהיקף היועצים והמומחים הסובייטים שנשלחו כדי לסייע לסורים לקלוט אותן.⁴ כך אירע גם במצרים, בעקבות ביקור של שר ההגנה המצרי, פריק־אוול (מקביל לגנרל 4 כוכבים) אחמד אסמאעיל עלי במוסקווה, נחתמה עסקת נשק חדשה שכללה בין השאר טילי קרקע־קרקע מסוג סקאד. בעקבותיה הגיעו מומחים סובייטים, כדי לסייע בקליטת האמל"ח והכשרת הצוותים המצריים.⁵

ג. משלחת סורית בכירה בראשות שר ההגנה, מצטפא טלאס, ביקרה במוסקווה ביולי 1973 במטרה להיפגש עם שר ההגנה, המרשל גרצ'קו, ועם אנשי מטהו. המטרה - להציג בפניהם את עיקרי התוכנית המבצעית הסורית, למלחמה המתוכננת לשחרור רמת הגולן. טלאס אף הציע לדון בה עם אנשי אגף המבצעים הסובייטי, ולקבל את האישור הסופי של גרצ'קו עצמו. גרצ'קו סירב בטענה, כי ברית־המועצות אינה רוצה להתערב בסכסוך הערב־ישראלי באופן כזה, אך תהיה מוכנה לסייע לסורים מבחינות מורלית וחומרית בגבולות שייקבעו על־ידי הנהגתה המדינית, ומי שתכנן את התוכנית - הוא זה שיישא גם באחריות לביצועה.⁶

ד. כמה חודשים לפני פרוץ המלחמה, נשלחו צוותים סוריים רבים לברית־המועצות להדרכה בהפעלת טילי הקרקע־אוויר SA-6, עבור חטיבות הטק"א החדשות שהוקמו על בסיס האמל"ח הזה. ההדרכה נעשתה במאמץ מוגבר, ובשל קוצר הזמן הושם בה הדגש בעיקר על החלק היישומי בהכשרת החניכים. הדבר כמובן הפתיע את הסובייטים שגילו, כי החניכים שהגיעו היו כוח אדם איכותי מכיוון שלמדו במהירות את רזי הפעלת המערכת. דבר אותו יישמו היטב במהלך המלחמה.⁷

יועצים סובייטיים בסוריה בתחילת שנות השבעים. הסגל הסובייטי של יועצים ומומחים, היה מודע לכל מה שמתרחש בצבא הסורי, לכל הפעולות שנעשו בו, ולכל ההחלטות שהתקבלו. הם העבירו את דיווחיהם השוטפים לצמרת הצבאית במוסקווה

טלאס, טען בריאיון בטלוויזיה הסורית כי הורה להרחיק את היועצים מן היחידות הלוחמות כדי שלא ייפגעו, עולה מעדותו של אחד המתרגמים הסובייטים, כי ההוראה שניתנה ליועצים ולמתרגמים הסובייטים להישאר ביחידותיהם הייתה של היועץ הראשי בסוריה, הגנרל ניקולאי מקרוב.¹⁴

הדבר מקבל משנה תוקף גם בזיכרונותיו של מתרגם סובייטי בשם מיכאיל רזינקין, ששירת בגדוד תותחי נ"מ בבסיס חיל האוויר הסורי בבליי באותה עת. לדברי רזינקין, עם פרוץ המלחמה הוא ידע כי חבריו ששירתו ביחידות שונות של הצבא הסורי, כולל בחזית כמפקדות הדיוויזיות, החטיבות וגם גדודי הטנקים - סייעו לסורים. כך גם חבריו ששירתו בבסיסי חיל האוויר הסורי האחרים כגון: ח'ל'לה, מזה ודמיר, וגם אלה ששירתו במפקדת חיל הים הסורי, במשרד ההגנה הסורי, במטה הכללי ובמפקדות זרועות האוויר וההגנה האווירית.¹⁵

דוח של CIA על סוריה קבע, כי במהלך המלחמה ב-1973 פיקחו יועצים סובייטים על הפעלת סוללות טילי הקרקע-אוויר הסוריות, ונכחו במפקדות שונות. ההיסטוריון של הצי הסובייטי, אלכסנדר רוזין, קבע במחקרו על המלחמה ב-1973, כי קצינים סובייטים נטלו חלק בלחימה בצד הסורי, לצידם של מפקדי הדיוויזיות, החטיבות והגדודים העצמאיים הסורים, וגם לצד הרמטכ"ל, מפקדי הזרועות והחילות השונים. בזכרונות שפרסם איש משרד החוץ הסובייטי באותם ימים, ויקטור ישראליאן, שעבד בקרמלין בתקופת המלחמה, הוא תיאר כיצד שבמהלכה ניסו היועצים הסובייטים בסוריה לעשות כמיטב יכולתם באופן שוטף כדי לסייע לסורים. הם סייעו בעורף בתיקון טנקים וציוד שנפגעו, בהרכבת מטוסים שהגיעו ברכבת האווירית ונהגו טנקים שהגיעו לסוריה - מהנמלים אל החזית.¹⁶ נוסף על כך, נטל היועץ הסובייטי למפקד חטיבת שריון 81 חלק בקרב ב-9 בחודש, יחד עם המתרגם שלו שתיאר בזיכרונותיו חוויה מיוחדת זו. לדבריו, עם פרוץ המלחמה הצטוו המומחים והמתרגמים לשהות במטה הדיוויזיה. כאשר יצאו החטיבות לאזור

הקרבות, נלוו היועצים למפקדים אך הונחו שלא לעבור את קו הגבול הבינלאומי (כלומר: גבולות 1967). חטיבת שריון 81 מדיוויזיה משורינת 3, סופחה לדיוויזיה 7 במטרה לכבוש את קוניטרה. זאת בעקבות הכישלונות של דיוויזיה 7 בגזרה הזאת. החטיבה נכשלה במשימתה ונאלצה לסגת חזרה לתל שמש, משם החל מסעה להתקפה לאחר שאיבדה כ-80 אחוזים מכוחה. היועצים הסובייטים התבקשו על-ידי מפקד החטיבה שלא למסור פרטים על הכישלון למפקד הדיוויזיה וליועצים הסובייטים הבכירים. בעקבות הכישלון בקרב זה, סולקו מפקד החטיבה וראש המטה שלה מהצבא.¹⁷

כמה יועצים סובייטים שילמו בחייהם על אותה עזרה. כבר ב-6 באוקטובר נהרג במהלך הלחימה אחד היועצים בדרגת קולונל, ששימש יועץ למפקד חטיבה ממוכנת סורית. ב-8 באוקטובר (ייתכן ב-9) נהרג יועץ נוסף, גם הוא בדרגת קולונל, ששימש גם

ה. במהלך הכנותיהם למלחמה, התלבטו הסורים כיצד יצליחו להשמיד את מוצבי צה"ל ברמת הגולן. הם פנו בנושא זה ליועץ הסובייטי הראשי בסוריה, הגנרל סולטאן מגומטוב. הוא ייעץ להם לבצע זאת בירי ארטילרי בכיוון ישיר - כפי שמקובל על-פי הדוקטרינה הסובייטית. הדבר יושם על-ידי הסורים בתחילת המלחמה.⁸

הסורים התכוננו להתמודד עם סוגיית מעבר תעלת הנ"ט הישראלית ברמת הגולן, ולשם כך ניסו להרכיב גשרים מתוצרת עצמית שיאפשרו מעבר טנקים עליה. הצלחתם בנושא עניינה גם את המצרים, שניסו אף הם את הגשר הסורי במצרים. כשנודע הדבר לסובייטים, הציעו לסורים ולמצרים גשרים תקינים ולא מאולתרים - ואלה קיבלו את ההצעה. הסורים השתמשו, במעבר על תעלת הנ"ט הישראלית ברמת הגולן, גם באלה וגם בגשרים שהם ייצרו.⁹

1. למרות היחסים הבעייתיים ששררו בין מצרים לברית המועצות, שהתקררו לאחר סילוק הסובייטים ממצרים ביולי 1972, נועצו בהם המצרים בעת תכנון מרכיבים שונים בתוכנית ההתקפה שלהם. מפקד חיל האוויר המצרי, חוסני מבראכ, ציין באחד הראיונות כי התייעץ עם הרוסים בנוגע לתכנון המהלומה האווירית הפותחת של המלחמה. היקף האבדות שייגרמו לחיל האוויר המצרי במהלכה, היה גבוה על-פי הערכתם בהרבה מכפי שקרה במציאות.¹⁰

צורת הסיוע של היועצים הסובייטים בפועל

גם הסורים עשו כן, ואף יותר מכך. מזיכרונותיהם של יועצים סובייטים, ששירתו בסוריה לפני המלחמה ובמהלכה, עולה תמונה כי הם נטלו חלק פעיל בהכנות הסורים למלחמה וסייעו בתכנונה. לאחר שזו פרצה - היועצים אף נטלו חלק בלחימה נגד כוחות צה"ל - ביבשה, באוויר ובים - סייעו לסורים בעצות לגבי ניהול הלחימה, ואף ספגו אבדות במהלכה.

על-פי עדותו של יועץ לאחת מטייסות הקרב הפצצה הסוריות (מיג-21 MF),

שהייתה מוצבת בבסיס חיל האוויר הסורי בדמיר, סייעו היועצים הסובייטים בתכנון המהלומה האווירית הפותחת¹¹ (בדומה לסיוע שהגישו למצרים, כעדותו של חוסני מבראכ).¹² היועצים הסובייטים שפעלו בטייסות הסוריות, אף ערכו תחקורים של הטייסים הסורים לאחר ששבו מביצוע משימותיהם, הן בתחומים הטקטיים והן בתחומים הטכניים הקשורים להפעלת האמל"ח, וזאת במטרה להפיק לקחים להמשך הלחימה. כמו כן סייעו בתיקון מטוסים סוריים שנפגעו במהלך המלחמה, וכן בהרכבת מטוסים חדשים שהגיעו מפורקים ברכבת האווירית שהופעלה במהלך המלחמה מברית המועצות לסוריה.

על פי מקור נוסף, קיבלו היועצים והמומחים הסובייטים ב-5 באוקטובר נשק מן הסורים: אקדחים, מקלעים, תחמושת ומנות מזון לשלושה ימים, ופעלו במסגרת יחידותיהם במלחמה שפרצה נגד ישראל ביום המחרת.¹³ על אף ששר ההגנה הסורי, מצטפא

המעורבות הסובייטית לצד הצבא הסורי, באה לידי ביטוי בשני מרכיבים עיקריים: יועצים ומומחים ששירתו ביחידות הצבא הסורי, ויחידות סובייטיות עצמאיות שפעלו על אדמת סוריה והופעלו על-ידי צוותים סובייטיים, בתיאום עם הכוחות הסוריים

סוללת SA-6 סובייטית. כמה חודשים לפני פרוץ המלחמה, נשלחו צוותים סוריים רבים לברית המועצות להדרכה בהפעלת טילי הקרקע-אוויר SA-6, עבור חטיבות הטק"א החדשות שהוקמו על בסיס האמל"ח הזה

היועצים הסובייטים ששירתו בכוחות היבשה חשו כי הקצינים הסורים, שלהם נועדו לסייע, לא היו מעוניינים בקרבם בעת הלחימה, וראו בעצם נוכחותם של היועצים אקט של השפלה. העוינות כלפי היועצים הייתה כה רבה, שהתעורר חשש שהקצינים הסורים יהרגו את היועצים שנלוו אליהם. לדוגמה, בלחימת חטיבה 81 נמצא מפקד החטיבה עם כוחות הדרג הראשון שלה, כאשר את היועץ השאיר בטנק של רמ"ט החטיבה שהיה אחראי על הדרג השני שלה. משלב מסוים הוא ניהל את לחימת החטיבה, בעקבות פציעת מפקד החטיבה. על-פי זיכרונות המתרגם בחטיבה, נלחם היועץ במהלך הקרב יחד עם רמ"ט החטיבה,

ופעל כאיש צוות בטנק. הוא ירה ממנו לעבר טנקי צה"ל, וסייע לרמ"ט בהפעלת הדרג השני של החטיבה שכלל גם גדוד טנקים מכוחותיו של רפעת אל-אסד, אחיו של הנשיא. לאחר שהסתיים הקרב, האשימו הסורים את היועצים בכישלון המשימה, והמפקדים החדשים שמונו במקום אלה שהודחו התעלמו כליל מהיועצים ונמנעו מלהסתייע בהם.²⁰ למכלול זה יש להוסיף גם את התייחסותו של מי שהיה

מזכרונותיהם של יועצים סובייטים, ששירתו בסוריה לפני המלחמה ובמהלכה, עולה תמונה כי הם נטלו חלק פעיל בהכנות הסורים למלחמה וסייעו בתכנונה

הוא יועץ למפקד חטיבה ממוכנת. נפילתם של שני אלה פורסמה, אך לפי מקורות שונים, היו יועצים נוספים שנהרגו ורבים שנפצעו במהלך הלחימה.¹⁸

יחס הסורים והמצרים אל היועצים הסובייטים

עם זאת, נראה שהפיקוד הסורי (וגם המצרי) לא אהב את ההתערבות הסובייטית בלחימתו, ואת העצות שניסו הסובייטים לתת להם. על-פי המקורות הסובייטיים, הפיקוד המצרי והפיקוד הסורי לא היו מוכנים לשמוע לעצותיהם של היועצים הסובייטים, מאחר ורצו לנהל את המלחמה על-פי הבנתם ולא על-פי מה שלמדו מהם.

באחת הפעמים, בעת הצגת תמונת המצב הצבאית במלחמה בפני הפוליטביורו בקרמלין, בנוגע ליחסי הכוחות ברמת הגולן ולתרומת הנשק הסובייטי להצלחות של המצרים והסורים בשלב הראשון של המלחמה, נשאל הרמטכ"ל הסובייטי, גנרל ויקטור קוליקוב, מדוע היועצים הסובייטים אינם מתקנים לסורים את טעויותיהם בניהול המלחמה. "הם לא מקשיבים לנו", ענה. "הם מעמידים פנים כי הם האסטרטגים של עצמם".¹⁹

הייתה זו היחידה הסובייטית המבצעית הגדולה הראשונה, שנשלחה לסוריה כדי לקחת חלק בלחימתה בישראל.²⁵

כך קרה גם בעקבות ניסיון חיל האוויר לשבש את הרכבת האווירית לסוריה, על-ידי הפצצת שדה התעופה בחלב ב-10 באוקטובר. במהלכה נפגע קשות מטוס אנטונוב-12 רוסי שפרק את מטענו. עקב כך, תיאמו הסובייטים עם הסורים סידורים להגנת מטוסי התובלה שלהם. יש לציין, כי הרכבת האווירית והרכבת ימית מברית המועצות, שהחלו להתבצע ב-9 לאוקטובר באמצעות מטוסי תובלה סובייטיים וספינות סובייטיות שהובילו אמל"ח וציוד צבאי לשתי המדינות, שימש במלחמה נגד ישראל - מילאה תפקיד חשוב במילוי האבדות באמל"ח, ובהחזרת הכשירות הקרבית לכוחות הסוריים למצב בו נמצאו ערב פרוץ המלחמה.

בעקבות הטבעת ספינת הסוחר הסובייטית "איליה מצ'ניקוב" בעת התקפה אווירית של ישראל על נמל טרטוס ב-12 בחודש, החליטה ברית המועצות לקחת על עצמה את הגנת נמלי לאדקיה וטרטוס, והציבה בהם ספינות טילים וסוללות טילי קרקע-אוויר. ב-13 לחודש, הציבו הסובייטים שתי משחתות שלהם בקרבת החוף הסורי, כדי להגן על ספינות התובלה המגיעות לנמלי סוריה, ואף העניקו סמכות למפקדי כלי השיט של השייטת לפתוח באש לעבר מטוסים ישראלים ואחרים במקרה הצורך. ב-16 בחודש אף נרשמו תקריות אש בין ספינות סובייטיות (שולת מוקשים מדגם נטיה [Natya] ונט"ק מדגם פולנוצ'ני), לבין מטוסי קרב ישראלים שפעלו באזור לאדקיה. עקב כך הועלתה הכוונת בשייטת,

וספינותיה היו בכוננות לחימה.

סיכום

במשך השנים, הייתה הצמרת הסובייטית משוכנעת כי הצלחת הצבאות - המצרי והסורי - בשלב הראשון של המלחמה, לא הייתה מושגת ללא הסיוע הנרחב שקיבלו מן היועצים ששלחו על אף שהמלחמות במזרח-התיכון, ובכללם המלחמה ב-1973, נתפסו בעיני הסובייטים כמלחמות מקומיות, הם השקיעו מאמצים רבים בסיוע לצבאות מצרים וסוריה בהכנות לקראתה. על-פי ראייתם, השיפור שחל בלחימת צבאות אלה, כפי שהדבר התבטא במלחמה זו ובתוצאותיה, הוכיחו את תרומתם הרבה של היועצים והמומחים הסובייטיים בשיקומם לאחר המלחמה ב-1967, ולהכנתם למלחמה הבאה. בדיעבד ראו הסובייטים את עצמם שותפים להצלחות הערבים במלחמה, והדגישו את הצלחת האמל"ח הסובייטי שסיפקו להם, שעשה את שלו במלחמה הזאת.

פיטור האומץ שניתן על ידי הנשיא חאפז אל אסד ליועץ סובייטי בדרגת קולונל, בדצמבר 1973

דוח של ה-CIA על סוריה קבע, כי במהלך המלחמה ב-1973 פיקחו יועצים סובייטים על הפעלת סוללות טילי הקרקע-אוויר הסוריות, ונכחו במפקדות שונות

מפקד השריון המצרי במלחמה, ובהמשך שר ההגנה המצרי, כמאל חסן עלי, בספרו ציין עלי, כי בעקבות תחילת התקפת הנגד הישראלית ברמת גולן ב-11 לאוקטובר בבוקר, נסוגו הכוחות הסורים בגזרה הצפונית לקו סעסע, שנמצא כ-15 ק"מ מקו הפסקת-האש (הקו הסגול), וזאת על-פי עצת היועצים הסובייטים, שטענו כי חשוב יותר להציל את הצבא על חשבון השטח והציוד. נסיגה זו, לדברי כמאל חסן עלי, התבצעה למרות התנגדות חזקה מצד גורמים בצבא הסורי להצעה הסובייטית לסגת.²¹

שר ההגנה גרצ'קו, הרמטכ"ל קוליקוב ובכירים צבאיים אחרים, היו משוכנעים כי הצלחת הצבאות הערבים בשלב הראשון של המלחמה לא הייתה מושגת ללא הסיוע הנרחב שקיבלו מן היועצים הסובייטים ששירתו בצבאותיהם, וללא מעורבותם הישירה בהכנתם הצבאות וללא השתתפותם בתכנון המלחמה.²²

המעורבות באמצעות יחידות וכוחות סובייטיים עצמאיים

הסובייטים הפעילו בנוסף את אמצעיהם וכוחותיהם העצמאיים, לטובת הסורים לקראת המלחמה ובמהלכה. הם סייעו בהעברת כוח המשלוח המרוקאי לסוריה, בין אפריל ליולי 1973, באמצעות נחתות של הצי שלהם ובליוי ספינות קרב של השייטת הסובייטית בים התיכון (שייטת 5). הכוח המרוקאי הגיע ממרוקו בדרך היבשה לנמל אוראן שבאלג'יריה, ומשם הועבר בדרך הים לנמל טרטוס שבסוריה.²³

במהלך התקיפה הפותחת בחזית הסורית, הפעילו הסובייטים את גף הלוחמה האלקטרונית העצמאי שלהם שפעל בסוריה, וביצעו חסימות על מכ"מי צה"ל, ובמיוחד על סוללות טילי הקרקע-אוויר "הוק" שהיו פרוסות בגזרה, כדי למנוע את הפלת המטוסים הסוריים התוקפים באמצעותם. היועצים גם דאגו לתאם בין חיל האוויר להגנה האווירית הסוריים, כדי שהמטוסים התוקפים לא יפלו על-ידי טילי הקרקע-אוויר הסוריים.²⁴

בעקבות הפצצות חיל האוויר על יעדים חיוניים בסוריה, בהם הנמלים שדרכם הועבר האמל"ח והציוד שהגיע ברכבת הימית, וכן בעקבות הפצצת דמשק - שיגרו הסובייטים לסוריה במהלך המלחמה חטיבת טילי קרקע-אוויר סובייטית מדגם SA-6, ובה 5 גדודים בני 4 משגרים כל אחד, שנערכה באזור דמשק. החטיבה, שבה שירתו כ-500 איש, הגיעה לסוריה בדרך הים לנמל לאדקיה. היא לא נטלה חלק בלחימה, שכן הגיעה בשלב מאוחר, ומסעה מברית המועצות ועד סוריה, פריקתה והעברתה לדמשק נמשכו זמן רב. עם הגיעה למרחב דמשק, כבר לא הייתה פעילות אווירית ישראלית שחייבה את הפעלתה המבצעית.

